

35 582 Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek, de Wet studiefinanciering 2000 en de Wet op het onderwijstoezicht in verband met een verbeterde regeling voor diverse onderwerpen op het terrein van het hoger onderwijs en de studiefinanciering (Variawet hoger onderwijs)

Nr. 5 Verslag
Vastgesteld 8 oktober 2020

De vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsvoorstel, heeft de eer als volgt verslag uit te brengen. Onder het voorbehoud dat de hierin gestelde vragen en gemaakte opmerkingen voldoende zullen zijn beantwoord, acht de commissie de openbare behandeling van het wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Inhoudsopgave

ALGEMEEN

- **Voorgestelde wijzigingen**
 - o *Harmonisering bekostiging en studiefinanciering hbo-masters*
 - o *Premasters*
 - o *Inschrijven voor tentamens na reguliere inschrijf-periode*
 - o *Eisen toelating tot wo-lerarenopleidingen*
 - o *Vooropleidingseisen associate degree*
 - o *Uniformering wettelijke incompatibiliteiten leden college van bestuur*
 - o *Verhoging leeftijdsgrens aanvraag levenlanglerenkrediet*
 - o *Toezicht inspectie van het onderwijs op rechtspersonen of natuurlijke personen buiten het onderwijsbestel*
- **Regeldruk**

ALGEMEEN

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de Variawet hoger onderwijs en hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Deze leden zijn van mening dat het goed is dat verschillende beleidsmatige wijzigingen die eerder toegezegd zijn aan de Kamer met deze wetswijziging gerealiseerd worden. Waaronder de uitvoering van de motie van de leden Rog en Van Meenen¹ waarin wordt opgeroepen de uiterste leeftijdsgrens voor het aanvragen van het levenlanglerenkrediet te verhogen en mee op te laten lopen met de hoogte van de pensioengerechtigde leeftijd (AOW-leeftijd). De leden hebben nog een tweetal vragen.

De leden van de D66-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de Variawet hoger onderwijs. Zij hebben enkele vragen.

¹ Kamerstuk 34 550 VIII, nr. 23

De leden van de GroenLinks-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van onderhavig wetsvoorstel, waarbij een aantal wijzigingen van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW), de Wet op het onderwijstoezicht (WOT) en de Wet studiefinanciering 2000 (WSF 2000) worden voorgesteld. Derhalve hebben deze leden enkele vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse van de voorliggende wet en wetswijzigingen kennisgenomen. Kan de regering een licht schijnen op de mogelijke kosten voor onderwijsinstellingen die voortvloeien uit deze wet en de voorgestelde wijzigingen? Als er kosten uit voortvloeien, zullen die worden betaald door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, zo vragen zij.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel.

Voorgestelde wijzigingen

Harmonisering bekostiging en studiefinanciering hbo-masters

De leden van de VVD-fractie vragen hoeveel het kost om de bekostigingsmogelijkheden van hbo²-masters te harmoniseren met die van wo³-masters en waaruit dit wordt betaald. Zal dit betaald worden uit de steeds uitdijende bekostiging van studentenaantallen door OCW⁴, dat vrijwel jaarlijks aangevuld wordt door Financiën, zo vragen de leden.

De leden van de CDA-fractie vragen of de regering uiteen kan zetten wat de studielast is van een duale opleiding en waarom het instellingsbestuur de jaarlijkse studielast van een deeltijdsopleiding bepaalt en niet van een duale opleiding.

De leden van de D66-fractie verwelkomen de voorgestelde harmonisering van de bekostiging van hogescholen en universiteiten ten aanzien van masteropleidingen op het gebied van de bekostiging van de studielast van de opleiding. Deze leden vragen de regering om een overzicht op welke aspecten de regels voor hbo-masters en wo-masters nog meer van elkaar verschillen, alsmede de verschillen in de regels voor hogescholen en universiteiten bij het starten of in stand houden van masters.

De leden constateren dat er hogescholen zijn die wo-opleidingen aanbieden. Zo biedt bijvoorbeeld Breda University of Applied Sciences een wo-bachelor en wo-master in 'Leisure Studies' aan en de Hanze Hogeschool een wo-master 'Sustainable Energy System Management'. Deze leden vragen de regering aan welke eisen de opleiding omtrent het verzorgen van wetenschappelijk onderzoek moeten voldoen om de wo-opleiding aan te bieden. Klopt het dat hogescholen voor het verzorgen van wo-opleidingen geen onderzoeksbekostiging ontvangen? Zo ja, kan de regering dat nader motiveren? Welke aanpassingen in wet- en regelgeving zijn nodig om hogescholen die een wo-opleiding aanbieden ook te bekostigen voor het wetenschappelijk onderzoek dat nodig is voor de instandhouding van een geaccrediteerde wo-opleiding?

De leden lezen dat het aanbod van hbo-masters onder meer onderscheidend dient te zijn van het bestaande masteraanbod. Deze leden vragen de regering toe te lichten hoe dat criterium uitgewerkt is. Als bijvoorbeeld een hogeschool in een stad een hbo-master bestuurskunde wil

² Hbo: hoger beroepsonderwijs

³ Wo: wetenschappelijk onderwijs

⁴ OCW: Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

aanbieden, terwijl in dezelfde stad een universiteit een wo-master bestuurskunde aanbiedt, dient de hbo-master dan onderscheidend te zijn van andere hbo-masteropleidingen bestuurskunde of ook onderscheidend ten opzichte van de wo-master bestuurskunde, zo vragen zij.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn voorzichtig positief over de voorgestelde wettelijke regeling waarmee de bekostigingsmogelijkheden van hbo-masters geharmoniseerd worden met die van wo-master. Echter, de leden lezen in de inbreng van de Hanzehogeschool Groningen voor de internetconsultatie van voorliggend wetsvoorstel dat in de praktijk er minder sprake is van harmonisering dan gesuggereerd wordt.⁵

De leden lezen in de memorie van toelichting dat de regering naast masteropleidingen in het wetenschappelijk onderwijs, in vervolg ook masteropleidingen in het hoger beroepsonderwijs kan aanwijzen waarvan de studielast 120 punten bedraagt en waarvan de studielast 90 studiepunten bedraagt indien het een gezamenlijke masteropleiding, een joint degree, betreft die wordt verzorgd met een buitenlandse instelling.⁶

Voorts lezen de leden in de inbreng van de Hanzehogeschool Groningen dat op dit moment van de 105 masters die aangeboden worden met 90 studiepunten, slechts 23 opleidingen de status joint degree hebben. De overige 82 opleidingen betreffen een single degree. Met dit voorstel wordt dus aan het leeuwendeel van de masters van 90 studiepunten geen recht gedaan en blijft passende bekostiging achterwege, zo stelt de Hanzehogeschool Groningen. Indien voorliggend wetsvoorstel wordt aangenomen, zullen de 82 opleidingen in het hbo met een studielast van 90 studiepunten, niet zijnde een joint degree, financiële voorzieningen moeten treffen voor de ondersteuning van studenten voor de duur van 30 studiepunten. Ook de Hogeschool van Amsterdam stelt in haar inbreng dat hierdoor een groot deel van de bestaande hbo-masteropleidingen met 90 studiepunten uitgesloten wordt van bekostiging.⁷

Deze leden vragen of de regering het met de leden eens is dat de positie van deze 82 opleidingen zal verslechteren door de voorgestelde wijzigingen in artikel 7.51a. Zo nee, waarom niet? Graag ontvangen de genoemde leden een reactie van de regering.

Premasters

De leden van de VVD-fractie lezen dat met deze wet ervoor zal worden gezorgd dat de instelling dient te bekijken of iemand redelijkerwijs binnen een redelijke termijn zijn deficiënties kan wegwerken. Wat is een redelijke termijn? Waarom wordt die redelijke termijn niet gemaximeerd op één jaar? De leden vragen hoe vaak het jaarlijks voorkomt dat studenten zich aanmelden voor een premaster zonder geschikte bachelor. Met hoeveel studenten zal naar verwachting deze instroom stijgen met ingang van deze wet?

De leden lezen dat aan niet-EER⁸-studenten minimaal het instellingscollegegeld voor een premaster van 60 studiepunten of meer wordt gevraagd. De leden zijn het daarmee eens, maar willen wel voorkomen dat hierdoor een lucratieve inkomstenbron mogelijk wordt voor instellingen om zoveel mogelijk niet-EER-studenten te laten aanmelden voor een premastertraject. Hoe waarborgt de regering dat premastertrajecten voor niet-EER-studenten niet een extra inkomstenbron worden voor instellingen? Is een oplossing bijvoorbeeld een

⁵ Hanzehogeschool Groningen. *Reactie van de Hanzehogeschool Groningen op de in consultatie gegeven Variawet Hoger Onderwijs*. Deze reactie heeft betrekking op artikel 7.5c en artikel 7.51a van het wetsvoorstel. Te raadplegen via <https://www.internetconsultatie.nl/variawethogeronderwijs/reactie/dff1bb90-f2df-4942-b75c-570aadb21b42>

⁶ Kamerstuk 35 582, nr. 3, blz. 28

⁷ Hogeschool van Amsterdam. *Reactie HvA op internetconsultatie variawet* <https://www.internetconsultatie.nl/variawethogeronderwijs/reactie/66cd1693-89f8-45ad-9d33-62dc58fd6084>

⁸ EER: Europese Economische Ruimte

maximum te zetten om het aantal niet-EER-studenten die deel mogen nemen aan een dergelijk traject, bijvoorbeeld maximaal 20 procent per jaar? Kan de regering eveneens een overzicht geven van aantal niet-EER-studenten die de afgelopen drie jaar een premastertraject hebben gevolgd aan een Nederlandse universiteit of hogeschool en wat hun aandeel is in vergelijking met EER-studenten, zo vragen de leden.

De leden van de D66-fractie vragen de regering te verhelderen of een opleiding de plicht heeft om een student – die binnen een redelijke termijn deficiënties kan wegwerken – een premaster of een persoonlijk traject aan te bieden, of kan de opleiding besluiten geen premasters aan te bieden, zo vragen zij.

De leden van de GroenLinks-fractie zijn voor een goede doorstroom, maar begrijpen dat een premaster niet wordt bekostigd door de overheid. Heeft de regering ook overwogen om het bekostigingssysteem aan te passen zodat instellingen wel in aanmerking komen voor bekostiging van de premaster. Zo nee, waarom niet? Ook willen de leden graag weten of er een indicatie gegeven kan worden voor de instellingscollegegelden van niet-EER studenten.

De leden van de PvdA-fractie hebben met enthousiasme gelezen over het feit dat de regering voornemens is de doorstroom tussen mbo⁹, hbo en wo te vergroten door het aanbieden van schakelprogramma's oftewel premasters om daarmee de kansengelijkheid te verbeteren. Kan de regering een duidelijke toelichting bieden over of en zo ja hoe deze wet de facto de toegang tot premasters verruimt, zo vragen zij.

Inschrijven voor tentamens na reguliere inschrijf-periode

De leden van de VVD-fractie lezen dat de regering een maximum van 20 euro instelt die aan studenten gevraagd mag worden voor het inschrijven voor tentamens na reguliere inschrijfperiode. Waarop is dat bedrag gebaseerd, zo vragen de leden.

De leden van de D66-fractie vragen de regering toe te lichten welke termijn zij redelijk acht voor de inschrijftermijn voor het tentamen. Deze leden vragen tevens of de regering kan toelichten op welke wijze een opleiding of instellingen de medezeggenschap dient te betrekken bij een besluit voor het rekenen van kosten voor een late tentameninschrijving. Tot slot vragen deze leden de regering toe te lichten waarom de wet als uitgangspunt hanteert dat een student die ingeschreven staat voor een vak niet automatisch ingeschreven is voor het tentamen.

De leden van de GroenLinks-fractie lezen in de memorie van toelichting dat een aanvulling wordt mogelijk gemaakt op de reeds bestaande – gratis – mogelijkheid tot inschrijven voor een tentamen. Met voornoemd wetsvoorstel wordt de mogelijkheid om, als de instelling studenten de mogelijkheid biedt om zich na het verstrijken van de inschrijfperiode voor een tentamen alsnog in te schrijven voor dat tentamen, daarvoor bij de student een redelijk bedrag aan administratiekosten in rekening te brengen wettelijk vastgelegd. Met de studentenvakbonden is overeengekomen dat van de student enkel een redelijke vergoeding van de reële kosten mag worden gevraagd, met een maximum van 20 euro per te late inschrijving voor een tentamen.¹⁰

De inschrijfkosten worden per ministeriële regeling geregeld, en de leden willen graag de toezegging dat de studentenorganisaties ook in de toekomst betrokken worden, mochten er

⁹ Mbo: middelbaar beroepsonderwijs

¹⁰ Kamerstuk 35 582, nr. 3, blz. 7

(forse) wijzigingen van dit bedrag worden voorgesteld. De leden vragen waarom deze redenering niet wordt omgedraaid: studenten die een opleiding of een vak volgen, zijn automatisch aangemeld bij de bijbehorende tentamens en melden zich af als ze niet (kunnen) deelnemen. Hoe vaak komt het voor dat een student zich wel heeft ingeschreven voor een vak maar niet wenst deel te nemen aan een tentamen, zo vragen deze leden. Is deze optie besproken met de universiteiten en studentenvakbonden? Zo nee, waarom niet? Graag ontvangen deze leden een reactie van de regering.

Eisen toelating tot wo-lerarenopleidingen

De leden van de GroenLinks-fractie maken uit de memorie van toelichting op dat het bij de voorstellen met betrekking tot ‘eisen toelating tot wo-lerarenopleidingen’ gaat om een technische aanpassing van de wet. Klopt dat, of zijn er verwachte effecten van deze wetswijziging, zo vragen zij.

Vooropleidingseisen associate degree

De leden van de CDA-fractie vragen hoe vaak het voor komt dat een ad¹¹-afgestudeerde rechtstreeks doorstroomt naar een universitaire bacheloropleiding. Om welke opleidingen gaat dit veelal, zo vragen zij.

Uniformering wettelijke incompatibiliteiten leden college van bestuur

De leden van de SGP-fractie constateren dat inzake de Open Universiteit eerder is opgemerkt dat ook andere regelingen dan die van de incompatibiliteiten afwijken. Het betrof destijds de regeling van de opleidingscommissie in relatie tot medezeggenschap. Heeft de regering de regeling van de Open Universiteit generiek gezien op de aanwezigheid van eventuele andere tegenstrijdigheden, zo vragen zij.

Verhoging leeftijdsgrens aanvraag levenlanglerenkrediet

De leden van de VVD-fractie lezen dat de leeftijdsgrens voor het aanvragen van het levenlanglerenkrediet met ingang van het studiejaar 2020-2021 56 jaar wordt. Tot hoeveel meer of minder aanvragen zal dit leiden? Wat zijn hier de kosten van? Daarnaast vragen de leden waarom de regering er niet voor kiest om tegelijk het levenlanglerenkrediet open te stellen voor bbl¹²-opleidingen en Derde Leerweg.

Toezicht inspectie van het onderwijs op rechtspersonen of natuurlijke personen buiten het onderwijsbestel

De leden van de VVD-fractie lezen dat de toezichtsbevoegdheden van de onderwijsinspectie ten aanzien van die instellingen buiten het bestel onvoldoende helder zijn geregeld. Zo heeft zij geen stevig instrument in handen en kan de regering geen bestuurlijke boete opleggen. Met de voorgestelde wijziging wordt geregeld dat het toezicht van de onderwijsinspectie zowel betrekking kan hebben op rechtspersonen of natuurlijke personen binnen als buiten het onderwijsbestel. Kan er worden verduidelijkt wat voor stevig instrument de onderwijsinspectie in handen krijgt met de voorgestelde wijziging? Daarnaast vragen de leden waarom de regering er niet tegelijkertijd voor kiest om de procedure binnen het wetsvoorstel

¹¹ Ad: associate degree

¹² Bbl: beroepsbegeleidende leerweg

te verkorten, zodat ze recht doet aan de aangenomen motie van het lid Wiersma¹³, die expliciet vroeg om een verscherping van de verplichting het maatschappelijk verantwoordelijkheidsbesef te bevorderen.

Regeldruk

De leden van de VVD-fractie vragen wie er voor de kosten opdraait bij het vervangen van het getuigschrift. Is dat de aanvrager of de instelling, zo vragen zij.

De voorzitter van de commissie,
Tellegen

Adjunct-griffier van de commissie,
Bosnjakovic

¹³ Kamerstuk 31 288, nr. 819